

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการคิดเชิง ออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

The Development of Artistic Creativity
of Prathomsuksa 4 Students Using Design Thinking
Process with Creative Ideas as a Base

ขจรศักดิ์ แผงโกฏ Khajonsak Fangkod*

ปิยาพัชญ์ นิธิศักรานนท์ Piyaphat Nithitakharanon**

ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ Bhumbhong Jomhongbhibhat***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐานให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 35 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน 2) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์

ทางศิลปะ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ศิลปะ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสถิติ t-test Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.12/81.34 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด 2) ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐานอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ, กระบวนการคิดเชิงออกแบบ, แนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop a learning management plan using a design thinking process and creative ideas as a base so as to have an efficiency in line with the 80/80 criteria, 2) to compare the artistic creativity of Prathomsuksa 4 students before and after learning to use the design thinking process and creative ideas as the base, 3) to compare the academic achievement before and after learning to use the design thinking process and creative ideas as the base, and 4) to study the students' satisfaction with the learning management in using the design thinking process and creative ideas as the base. The research population was 35 students of Prathomsuksa 4/1, Ubon Ratchathani Rajabhat University Demonstration School selected through cluster random sampling technique. The tools used in the research were 1) a learning management plan for a design thinking process and creative ideas as a base, 2) an assessment form for artistic creativity, 3) an achievement evaluation result in art learning, and 4) a satisfaction

questionnaire. The statistics used in the research were percentage, average, and standard deviation, including hypothesis testing using t-test Dependent Samples.

The study results showed that 1) the learning management plan in using the design thinking process and creative ideas as a base had the efficiency of 81.12/81.34 which was higher than the designated criteria of 80/80, 2) The artistic creativity of students after learning was higher than before learning at the statistically significant level of .05, 3) The learning achievement of students after learning was also higher than before learning at the statistically significant level of .05, and 4) Students' satisfaction with learning management that used a design thinking process and creative ideas as a basis was at a high level.

Keywords: Artistic Creativity, Design Thinking Process, Creative Ideas as a Base

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้กำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานและตัวชี้วัดอย่างชัดเจนว่าเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงามมีสุนทรียภาพทางคุณค่า ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ โดยกิจกรรมทางศิลปะยังช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ อีกทั้งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของการสร้างสรรค์งานศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ สาระที่สำคัญคือ ทักษะศิลป์ เป็นสาระที่มุ่งหวังพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบของศิลปะหรือทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ และการนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมรวมทั้งสามารถปฏิบัติ เทคนิค วิธีการของศิลปิน เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานและเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด (ประสพสุข ฤทธิเดช 2557: 188)

จากที่กล่าวมาข้างต้นกล่าวได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญเป็นอย่างมากกับศิลปะในด้านต่าง ๆ ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นกระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหา หรือสิ่งบกพร่องที่ขาดหายไปแล้วรวบรวมความคิดนั้นตั้งเป็นสมมติฐานและวิเคราะห์ข้อมูลรายงานผลที่ได้เพื่อนำไปสู่แนวทางใหม่และผลผลิตใหม่ ซึ่งบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดยืดหยุ่น ทั้งนี้ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรง เช่น การฝึกคิด การลงมือทำ กิจกรรมในทางอ้อม เช่น การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ และการสร้างความปลอดภัยในการคิด (บุชยา ธงนำทรัพย์ 2562: 2)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้หนึ่งที่มุ่งเน้นการพัฒนาความมั่นใจในความคิดสร้างสรรค์ (Creative Confidence) ของนักเรียนผ่านกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และมุ่งเน้นในเรื่องของการเข้าใจผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง การสนับสนุนให้ตัดสินใจลงมือกระทำและการกระตุ้นให้นักเรียนสร้างความคิดที่หลากหลาย ตลอดจนการส่งเสริมทักษะและความสามารถในการแก้สถานการณ์ปัญหาของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 นิยามปัญหา ขั้นที่ 3 สร้างความคิด ขั้นที่ 4 สร้างต้นแบบ และขั้นที่ 5 ทดสอบ ที่สำคัญรูปแบบการเรียนรู้นี้ยังเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐานเป็นการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะที่สำคัญของผู้เรียน คือ 1) ทักษะการคิด ความคิดสร้างสรรค์ต้องการคำตอบที่หลากหลายจากมุมมองและความคิดที่แตกต่าง 2) ทักษะในการค้นหาความรู้ ยิ่งสังคมปัจจุบันและอนาคตเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งนักเรียนจะสามารถแยกแยะข้อมูลที่มีอยู่มากมายว่าเรื่องใดจริงมีความน่าเชื่อถือเพียงใด และ 3) ทักษะในการทำงาน เช่น ทักษะในการสื่อสาร การนำเสนอ และการทำงานเป็นทีม รวมทั้งการใช้เครื่องมือและแอปพลิเคชันต่าง ๆ อย่างฉลาด (วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์ 2558: 164-165)

จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวผู้วิจัย พบว่า สภาพปัญหาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนขาดทักษะการคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เช่น ความคิดจินตนาการ ผลผลิต การแก้ปัญหา นวัตกรรม หรืองานศิลปะ เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ อันจะนำไปสู่

❖ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ❖
ร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

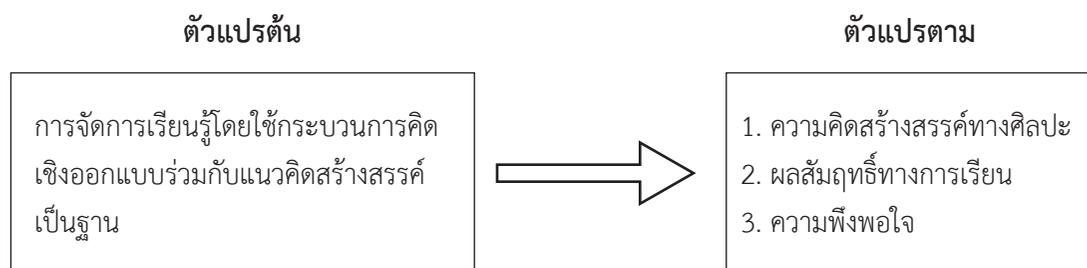
การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐานให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน
- 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน
- 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย

ราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 2 ห้อง รวม 54 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ได้ห้อง ป.4/1 จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง
2. แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ โดยยึดหลักเกณฑ์การประเมินความคิดสร้างสรรค์แบบรูบริก
3. แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 13 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ทดสอบก่อนการเรียนโดยการวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2) ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน จำนวน 6 แผน โดยดำเนินการทดลองสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จำนวนทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ในขณะที่ทำการทดลอง มีการเก็บคะแนนจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้
- 3) การดำเนินการหลังการทดลองวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยใช้เกณฑ์ 80/80
- 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะก่อนและหลังการเรียนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐานโดยใช้ t-test Dependent Sample

❖ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ❖
ร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยใช้ t-test Dependent Sample

4) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน สารสนเทศศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51-5.00 หมายความว่า พึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51-4.50 หมายความว่า พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51-3.50 หมายความว่า พึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51-2.50 หมายความว่า พึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-1.50 หมายความว่า พึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาประสิทธิภาพของแผนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานตามเกณฑ์ 80/80 ดังตารางที่ 1

ตอนที่ 1 การหาประสิทธิภาพของแผนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

ผลของการทดลอง	N	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้/ คะแนนเต็ม	ร้อยละ	E ₁	E ₂	E ₁ / E ₂
ประสิทธิภาพด้านกระบวนการจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน	35	3,500	2,848 /3,500	81.11	81.12		81.12/81.34
ประสิทธิภาพผลลัพธ์จากการทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ	35	525	427 /525	81.34		81.34	

จากตารางข้างต้นกล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานเท่ากับ 81.12 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 81.34 ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.12/81.34

2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะก่อนและหลังการเรียนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

คะแนน	N	\bar{X}	SD	t
ก่อนเรียน	35	10.86	0.68	20.53*
หลังเรียน	35	15.00	0.98	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน ผู้วิจัยนำดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

คะแนน	N	\bar{X}	SD	t
ก่อนเรียน	35	8.09	.98	21.57*
หลังเรียน	35	12.20	14.30	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน ดังตารางที่ 4

❖ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ❖
ร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน

ข้อความ	\bar{X}	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านกิจกรรม			
1. กิจกรรมมีความหลากหลาย สนุก และน่าสนใจ	4.24	0.44	พึงพอใจมาก
2. กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดอย่างอิสระ	4.44	0.51	พึงพอใจมาก
3. กิจกรรมกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	4.40	0.50	พึงพอใจมาก
4. กิจกรรมสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี	4.44	0.51	พึงพอใจมาก
ด้านสื่อการสอน			
1. วัสดุอุปกรณ์ที่จัดเตรียมมีความครบถ้วนเพียงพอต่อผู้เรียน	4.36	0.64	พึงพอใจมาก
2. สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลาย น่าสนใจ	4.24	0.52	พึงพอใจมาก
3. สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.44	0.51	พึงพอใจมาก
4. สื่อการเรียนรู้กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	4.28	0.46	พึงพอใจมาก
ด้านการประเมินผล			
1. พึงพอใจที่เพื่อนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเอง	4.24	0.44	พึงพอใจมาก
2. พึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของผู้อื่น	4.44	0.51	พึงพอใจมาก
3. มีความพึงพอใจต่อการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน	4.40	0.50	พึงพอใจมาก
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
1. ได้รับการพัฒนาผลงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์	4.36	0.64	พึงพอใจมาก
2. เกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ นำไปปรับใช้ในวิชาอื่น ๆ ได้	4.56	0.51	พึงพอใจมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.36	0.12	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะตามแนวคิดการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน พบว่า มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.12/81.34 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความสอดคล้อง (IOC) และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทั้ง 6 แผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อควรปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งการดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับ ศิริรักษ์ พันธุ์เวียง (2548: 132-133) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการสอนศิลปะที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี ผลงานการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาและได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างสรรค์งานศิลปะ การดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานเป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่มีแนวคิดทฤษฎีรองรับ ได้แก่ แนวคิดการคิดเชิงออกแบบร่วมกับความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ มีการประเมินความเป็นไปได้ของทฤษฎี โดยการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลมาปรับปรุง แก้ไข ก่อนนำไปตรวจสอบคุณภาพในเชิงปฏิบัติการ จึงทำให้ได้กิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะที่มีคุณภาพ จึงกล่าวได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะตามแนวคิดโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

2. ผลการวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยที่คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน พบว่า ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจเมื่อนำภาพที่ผู้เรียนไม่เคยเห็นในชั้นเรียนก่อนหน้านี้มาใช้เป็นปัญหาให้เกิดความอยากรู้ในเรื่องนั้น ๆ นำไปสู่การตั้งคำถาม การคาดคะเนคำตอบขึ้น แต่ในช่วงแรกนักเรียนยังไม่ค่อยมั่นใจในสิ่งที่ตอบคำถามแต่ละคนในกลุ่มยังไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นโดยมีการซักถามครูผู้สอนเพื่อให้อธิบายเพิ่มเติมในช่วงแรก การทำงานของผู้เรียนแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มค่อนข้างช้าไม่ทันเวลาที่กำหนด ผู้เรียนบางส่วนยังไม่ค่อยสนใจที่จะช่วยเพื่อนสมาชิกในกลุ่มคิดหาคำตอบ

❖ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ❖
ร่วมกับแนวคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

ซึ่งครูผู้สอนได้ชี้แจง คอยให้คำปรึกษาทุกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด และมีการเสริมแรงโดยการยกย่องชมเชยผู้เรียนที่แสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ความคิดในสิ่งแปลกใหม่จากเพื่อน ๆ ในกลุ่มซึ่งส่งผลทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเปลี่ยนแปลงไปโดยผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น มีความมุ่งมั่นที่จะแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาที่กำหนดขึ้น มีบรรยากาศของการแสดงความคิดเห็นที่สนุกสนาน การคิดอย่างอิสระ และนักเรียนส่วนใหญ่มีความสุข กับการได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2535: 32) กล่าวว่า ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ได้ดีเมื่อนักเรียนมีความรู้สึกว่าคุณค่า มีพลัง รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หรือของ ชั้นเรียน รู้จักเคารพตนเองและผู้อื่น และบรรยากาศที่เหมาะสมกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ก็คือ บรรยากาศแห่งความไว้วางใจและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน เนื่องจากคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ต่ำมักจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ไม่มั่นใจในตนเอง มักจะต้องการเสริมจากกลุ่ม ซึ่งการเรียนเป็นกลุ่มโดยมีการทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น และช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ไม่กดดัน กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นประกอบกับ ชื่นนำเสนอผลงานผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานของตนเองให้มีความ แปลกใหม่ ตามแนวคิดจินตนาการ ของตนเองได้อย่างอิสระ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้มีระดับความคิดสร้างสรรค์ สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของแคทลียา ปักโคทานัง (2557: 78) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ศิลปะโดยใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีคะแนนเฉลี่ยรวมคิดเป็น ร้อยละ 73.75 มีผู้เรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผ่านเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและ หลังเรียนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน มีคะแนน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้ศิลปะ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นกิจกรรม ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนมากยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนโดยผ่านประสบการณ์ตรง ผู้เรียนจะประมวล ความรู้ความเข้าใจจากการร่วมกิจกรรม สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเกิดเป็น ความรู้ที่คงทน และนำองค์ความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ได้ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ รายวิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์จากเนื้อหาที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา วงศ์ชู (2555:

115) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เรื่อง การวาดภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มีผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 77.7 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มีจำนวนผู้เรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะตามแนวคิดการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อกัน บรรยากาศในการเรียนรู้จึงมีความเป็นกันเอง พฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ทำงานมีความสุข ส่งผลให้ผู้เรียนมีความ พึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อวิชาศิลปะ ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย ก่อนกำเนิด (2557: 45) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 สาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนศิลปะโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา วงศ์ชู (2555: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เรื่อง การวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในด้านบทบาทครู บทบาทผู้เรียน และด้านการวัดประเมินผล มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระดับความพึงพอใจมาก สรุปภาพรวมของคะแนนเฉลี่ยได้ว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้เรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นฐานต้องเตรียมความพร้อมในบทบาทของตนเองในการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี มีความเข้าใจในเนื้อหา การจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนให้ครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วางไว้ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนจะได้ศึกษาด้วยตนเอง อาจจะไม่มีความสงสัยในส่วนที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง

❖ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ❖
ร่วมกับแนวความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

กับเนื้อหา นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้จำนวนมาก ผู้สอนควร
จะเตรียมให้พร้อมก่อนทำการสอน

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิด
เชิงสร้างสรรค์เป็นฐาน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้มีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงได้ ดังนั้น
ควรศึกษาความสัมพันธ์ของวิธีการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์
เป็นฐานกับทักษะอื่น ๆ เช่น การแก้ปัญหาทางศิลปะ การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น เพื่อนำไปพัฒนาการ
เรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานต่อไป

รายการอ้างอิง

- แคลเลีย ปักโกทานัง. (2568, ตุลาคม - ธันวาคม). “ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้การสอน
ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.” *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 9(4): 28-35.
- นิตยา วงศ์ชู. (2555, ตุลาคม - ธันวาคม). “การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เรื่อง การวาดภาพ
ระบายสีของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์.” *วารสารศึกษาศาสตร์*, 35(4): 42-49.
- บุษยา ธงนำทรัพย์. (2562). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการ
จัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อนของนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์
ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- ประสพสุข ฤทธิเดช. (2557). *การพัฒนาการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ของโรงเรียนบ้านแมตวิทยาคาร อำเภอเมืองร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด
เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- วันชัย ก่อนกำเนิด. (2557). *ผลการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5
สาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การศึกษาค้นคว้า
อิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์. (2558, ตุลาคม - ธันวาคม). “การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-
Based Learning: CBL).” *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*. 5(2): 31-32.

ศิริรักษ์ พันธุ์เวียง. (2548). การพัฒนากิจกรรมการสอนตามแนวคิดพุทธสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สมศักดิ์ ภู่วิภาตวารรณ. (2537). เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.